

Studiedag 'de kracht van het gezin met autisme'

Workshop:

'leven met een echtgeno(o)t(e) met autisme'

Erica Drewes-Wentink

programma

- Voorstellen en introductie
- DVD 'diagnose autisme op latere leeftijd
- Kenmerken autisme in de relatie

Voorstellen en introductie

- Wie ben ik
- Wie bent u
  - Wie van u heeft een partner met autisme?
  - Bij wie van de partners is autisme ook gediagnosticeerd?
  - Bij wie van u was al voor het huwelijk bekend dat er sprake was van autisme?
  - Anders?

oefening

- Wat is de kracht van uw partner met autisme?
- Wat is uw eigen kracht?
- Hoe zou u elkaars kracht kunnen versterken?

Voorbeeld

- Echtpaarrelatieproblematiek. “Hij luister niet naar me, ziet me niet staan”.
- Hij is vast autistisch.....
- Kan wel, maar hoeft niet!!!!
- Moet al vanaf kindertijd aanwezig zijn, soms ook niet geleerd om gevoelens te uiten.

Mensen met ASS in een partnerrelatie

- Technisch-analytisch sterk
- Moeite sociaal-emotioneel aanvoelen
(van partner en kinderen)
- Beredeneren van sociale situaties
- Kan stabiliserende factor zijn
- Weinig contacten hebben/onderhouden
- Zwak of juist heel sterk in structuur
- ‘alsof ik een kind extra heb’

DVD

Het inzicht kwam met de jaren:
diagnose autisme op latere leeftijd

Het belang van een diagnose?

Oefening:

- Voor de deelnemers waar al een diagnose is: wat heeft de diagnose u en uw partner opgeleverd?
- Voor de deelnemers waar (nog) geen diagnose is: wat zou een diagnose u en uw partner op kunnen leveren? Wat is er nodig om zover te komen?

Communicatie

Oefening:

- wat gaat u goed af in de communicatie met uw man/vrouw?
- waar merkt u dat aan?
- wat zou u kunnen helpen om de communicatie te verbeteren?

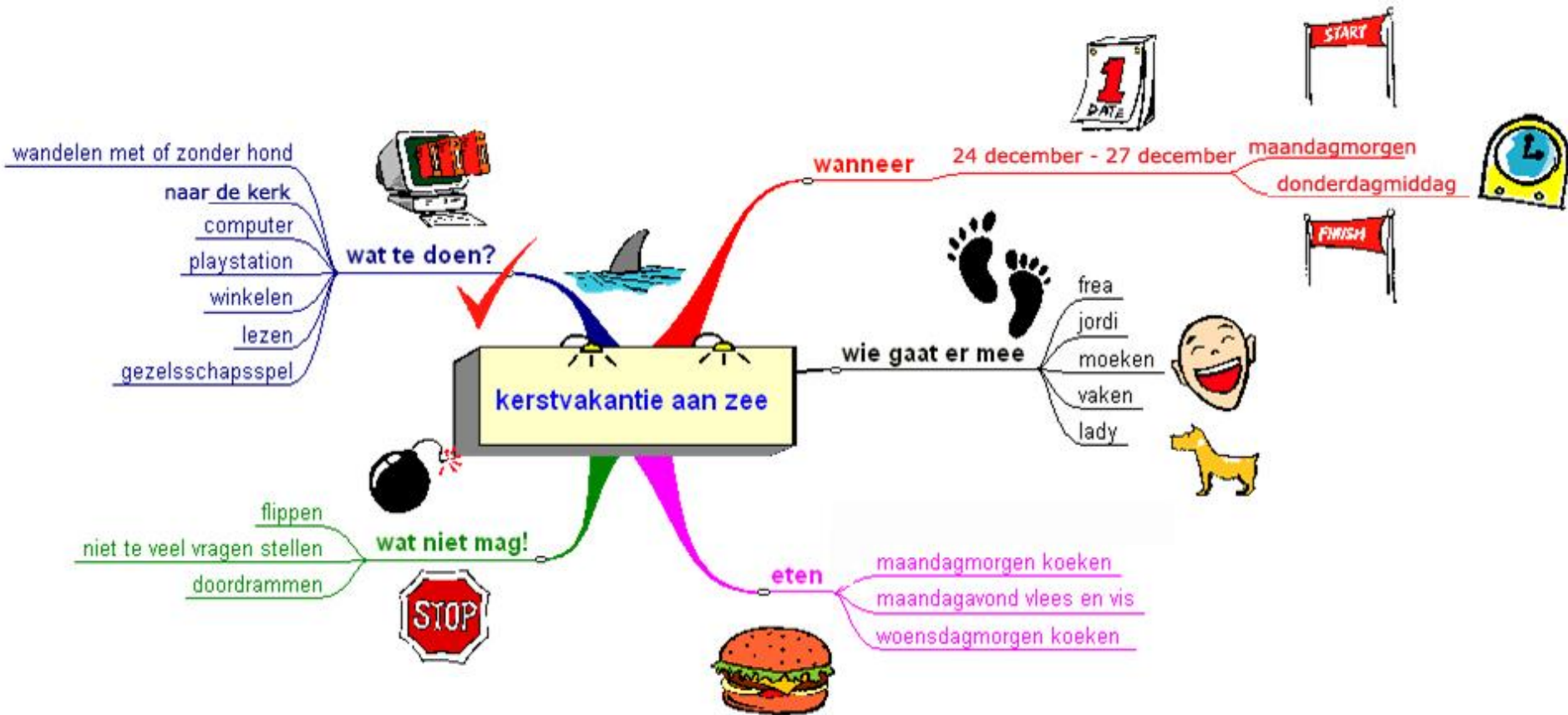
Communicatie

Tips:

- Zeg wat u wilt en hoe u het wilt
(wie, wat, waar, wanneer, hoe)
- Spreek in 'ik' boodschappen
- Herhaal zo nodig wat u vroeg
- Bespreek één onderwerp tegelijk
- Schrijf eventueel dingen op ('mind-mapping')
- Blijf rustig reageren

Communicatie 'mind-mapping'

- 'programmeren' voor dagelijkse situaties
(overlevingsprogramma's)
- bijv. map: 'avondeten met het gezin'
  - regel: door één van de gezinsleden klaargemaakt eten nuttigen
  - uitzondering: er wordt chinees gehaald

  - regel: we eten allemaal tegelijk
  - uitzondering: op maandag hebben Lieke en Bram catechisatie, zij eten dan later

zie: <http://www.mindmeister.com>

Andere onderwerpen

- Intimiteit
- Opvoeding en taakverdeling
- Zorgen voor jezelf
- Steun
- Toekomst
- Geloof

Opvoeding en taakverdeling

Welke taken gaan uw man/vrouw met autisme goed af?

Welke taken doet u zelf?

Zijn er taken die door uw partner met autisme overgenomen kunnen worden?

Wat is er voor nodig om dat te laten gebeuren?

Wat zou het u opleveren als dat zo zou zijn?

Steun

Van wie krijgt u steun?

Bent u daar tevreden over?

Stel dat u meer steun zou krijgen, wat zou u dan merken?

Wat zou uw partner met autisme merken als u meer steun zou krijgen?

Toekomst

Hoe ziet u de toekomst voor uzelf en uw echtgeno(o)t(e)?

Denkt u dat hulpverlening een bijdrage zou kunnen leveren aan het verbeteren van uw relatie?

Wat heeft u nodig om dit te bereiken?

Geloof

Welke kracht ervaart u uit uw geloof?

Welke kracht ervaart uw echtgeno(o)t(e) uit zijn/haar geloof?

Wat kan uw geloofsgemeenschap voor u betekenen, zodat u zich meer ondersteund voelt?

Stel dat uw geloofsgemeenschap u meer zou ondersteunen, wat zou er dan anders zijn dan nu?

Verder praten en leren

- Gespreksgroepen bij ‘Helpende Handen’ en ‘Dit Koningskind’
- Partnergroep autisme bij Eleos (kan sinds 2012 alleen als partner bij Eleos in zorg is)

Thuis aan de slag?!

Welk inzicht wilt u vasthouden?

Hoe en wanneer gaat u dat meer toepassen?

Wat kan u daarbij helpen?

contact

erica.drewes@optiment.eleos.nl

088-1263060

www.optiment.eu

Autisme

Kenmerken van autisme:

- Stoornissen in de sociale interactie
- Stoornissen in de communicatie
- Opvallend beperkt repertoire van interesses en activiteiten

Autisme

Sociale interactie:

- Duidelijke stoornissen in non-verbaal gedrag
- Weinig of geen sociale wederkerigheid
- Problemen met aangaan en onderhouden van sociale relaties
- Gemis van sociale “voelsprietten”
- Moeilijk kunnen delen in spontaan plezier

Autisme

Stoornissen in communicatie:

- Taalontwikkeling (vertraagd, of vervroegd)
- Moeite om gesprek te beginnen/onderhouden
- Taal letterlijk nemen, stereotiep taalgebruik
- Opvallende toon
- Geen of te veel fantasiespel

Autisme

Beperkte interesses/sterotiepe patronen

- Sterke preoccupatie
- Fixaties, rituelen, tijden enz
- Motorische manierismen
- Preoccupatie met delen

Diagnostisch onderzoek op volwassen leeftijd

- Problemen een plaats kunnen geven
- Onwil of onvermogen?
- Erfelijkheid
- Inzicht in sterke en zwakke kanten

Behandeling autisme

- Structuur
- Duidelijkheid
- Voorspelbaarheid
- Gebruik maken van sterke kanten
- Leren omgaan met beperkingen

Belangrijk:

- Zwaktes gaan altijd samen met sterke kanten
- Beide in kaart brengen
- Adviezen over wat meer te ontwikkelen

Geloof en autisme 1

Onderzoek Schaap-Jonker naar geloofsbeleving bij mensen met autisme:

- Meer negatieve en minder positieve gevoelens ten opzichte van God
- Angst ten opzichte van God hangt samen met onzekerheid over wie God is en hoe Hij handelt
- Ervaren vaker dat God niet ingrijpt in hun leven

Geloof en autisme 2

- Autisme beïnvloedt ook religieuze activiteiten, zoals bidden, Bijbellezen, kerkgang
- Nadenken en praten over God is moeilijk (denken over zichzelf en de ander/de Ander kost moeite)
- Gesprek over geloof en geloofsbeleving wel van belang
- Onderzoek onder tieners: jongeren met autisme ervaren net als leeftijdgenoten het ingrijpen van God in hun leven

Wat kan de kerkelijke gemeente doen voor echtparen met autisme? - 1

- Pastorale aandacht voor gezin
- Diaconale aandacht
- Bekendheid geven aan problematiek: ambtsdragers, jeudgdwerkleiders en gemeenteleden weten wat autisme is
- Betrekken bij kerkelijke activiteiten
- Vaak/ soms onduidelijk: wat is er aan de hand? Aversie tegen diagnostiek en behandeling

Wat kan de kerkelijke gemeente doen voor echtparen met autisme? - 2

- Afstemmen op degene met autisme
  - maak contact
  - bied structuur en duidelijkheid
(wie, wat, waar, wanneer, hoe)
  - pas taalgebruik aan
  - bied ruimte (tijd) om na te denken
  - help om samenhang te ontdekken